

Skandynawia wyprzedza inne kraje w rozwiązaniach legislacyjnych dotyczących dzieci.

Kraje skandynawskie są prekursorem pełnego szacunku podejścia do dziecka – jako istoty kompetentnej, posiadającej wszystkie ludzkie cechy, jak empatia, zdolność do kontaktu i współdziałania. U nas wciąż dominuje przekonanie, że dzieci nie potrafią funkcjonować w społeczeństwie, trzeba je kształtować, zmieniać. Skandynawowie już dawno odkryli, że my, dorośli, możemy się wiele nauczyć od dzieci. Bardzo serio potraktowali problem przemocy wobec najmłodszych. W Szwecji zakaz bicia wprowadzono pod koniec lat 60., w Polsce – dopiero w ubiegłym roku.

Zakaz zakazem, problemem jest zmiana mentalności dorosłych. Krzyczeń na dziecko to u nas norma.

Tak. Krzyku i presji emocjonalnej takiej jak etykietowanie, zawstydzanie, obwinianie, ale też nadmierna kontrola – na przykład w sprawach jedzenia, higieny, nauki – tego nie uważa się u nas za przemoc. Jednak takie traktowanie odbiera dzieciom szacunek do siebie, poczucie bezpieczeństwa i orientacji w świecie.

Jesper Juul, duński terapeuta rodzinny, pedagog o światowej renomie, autor książek m.in. „Twoje kompetentne dziecko” i „Twoja kompetentna rodzina”, pisze, że dzieci odślaniają prawdę o wewnętrznych, nierozwiązanych konfliktach dorosłych.

Dziecko wyzwala w dorosłych pokłady emocji – od czułości i ekstazy, po złość, irytację, agresję. W relacjach z dziećmi konfrontujemy się z tym, kim jesteśmy. To trudne, zwłaszcza w naszej kulturze pozorów, udawania, zamiatania pod dywan.

Według Juula wychowanie to proces zachodzący między dorosłymi a dziećmi, w którym obie strony doświadczają zmiany i rozwoju.

Jego koncepcja powszechna w krajach skandynawskich podważa założenia autorytarnego stylu wychowania, zgodnie z którym dziecko jest przedmiotem działań wychowawczych. Wychowawców autorytarnych nie uczy się komunikacji z dziećmi, ale metod wpływania na dzieci, by robiły to, co chce dorośli, bez względu na ich własne uczucia i potrzeby. Juul mówi natomiast, żebyśmy zrezygnowali ze stosowania jakichkolwiek metod w stosunku do dzieci

i zaczęli traktować je poważnie, podmiotowo, biorąc pod uwagę także ich zdanie.

Czy wobec tego nie ma recepty na wychowanie?

Receptą według Juula jest szacunek dla godności każdej osoby, bez względu na wiek i pozycję w rodzinie. Dziecko jest odrębną istotą ludzką, a konflikty ujawniają różnice potrzebne do dialogu. Juul proponuje, aby skupić uwagę na komunikacji, a nie zmienianiu dziecka i krytyce jego zachowań. W rodzinie ważny jest kontakt i jakość relacji między jej członkami, a nie realizacja metod wychowawczych.

Czyli dzieciom wolno to samo co rodzicom?

Rodzice ze względu na swoje doświadczenie i możliwości mają większą władzę w rodzinie, ale nie wszystko im wolno. Tak samo nie wszystko wolno dzieciom. Zdaniem Juula decydujące jest to, w jaki sposób o tym rozmawiają, jak osiągają porozumienie. Czy reagują na to, co wyrażają dzieci, zwłaszcza jeśli jest to złość, frustracja, bunt czy smutek – czyli naturalny odruch ochrony własnych granic. A także w jaki sposób dorośli chronią swoje granice, czy dzieje się to z poszanowaniem granic dzieci.

Juul pisze, że dzieci chcą być dostrzegane – ale nie oznacza to nieustannej uwagi ze strony dorosłego.

Dziecko potrzebuje informacji: widzę cię, ważne jest dla mnie to, co czujesz i czego potrzebujesz. Wypytywanie, kontrolowanie – to ingerencja w granice małego człowieka. On potrzebuje czasu na swoje decyzje, na kontakt ze sobą. Potrzebuje też obecności dorosłego, który go słyszy. Zdaniem Juula lepiej, jeśli rodzice nie ingerują w to, co należy do osobistej odpowiedzialności dziecka, np. jedzenie, sen, higiena, zabawa. Jeśli to robią, zwykle krzywdzą dziecko.

Wymaganie, żeby myć zęby to krzywdzenie?

Mycie zębów przez dziecko nie jest tak ważne jak to, w jaki sposób to osiągniemy. Np. gdy rodzice myją codziennie zęby i zapraszają do tej czynności malca – to model idealny. Dzieci uwielbiają współpracować z rodzicami – uczą się poprzez naśladowanie, a nie nakaz. Zdaniem Juula mniejszą szkodą jest nieumycie zębów niż mycie ich pod przymusem. Szanując odpowiedzialność osobistą dziecka, wspieramy rozwój jego odpowiedzialności społecznej. ►